

Fredningsforslag i Halsnæs Kommune

Arrenæs

Revideret fredningsforslag udarbejdet af Danmarks Naturfredningsforening og Halsnæs Kommune, 3. maj 2024

Halsnæs
Kommune

Danmarks
Naturfredningsforening

Danmarks Naturfredningsforening • Masnedøgade 20 • 2100 København Ø • Tlf. 39 17 40 00 • dn@dn.dk • www.dn.dk

Johan Thomas Lundbye - landskab ved Arresø, med udsigt til flyvesandsbakkerne ved Tisvilde, 1838. Motivet er fra Vinderød vest for Arrenæs.

Bæverunge i halen på sin mor, Dronningholm Mose, maj 2017.

Dato: 3. maj 2024

Sagsbehandler: Lena Bau, Danmarks Naturfredningsforening, 31 10 95 37, lena@dn.dk

Sagsbehandler: Mette Thornholm, Halsnæs Kommune, 23 29 55 00, metho@halsnaes.dk

Fredningsnævnet for Nordsjælland
c/o Retten i Hillerød
Sdr. Jernbanevej 18B
3400 Hillerød
nordsjaelland@fredningsnaevn.dk

Forslag til fredning af Arrenæs

Indholdsfortegnelse

1. Baggrunden for forslaget	5
2. Fredningsforslagets afgrænsning	6
3. Beskrivelse af fredningsområdet	
3.1 Geologi og landskab	7
3.2 Fortidsminder og kulturspor	10
3.3 Naturtyper, plante- og dyreliv	15
3.4 Offentlighedens adgang og friluftsliv	18
3.5 Råstofindvinding og drikkevandsinteresser	19
4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold	19
5. Forslag til fredningsbestemmelser	24

Bilag 1: Areal- og lodsejerliste

Bilag 2: Budgetoverslag

Bilag 3: Miljøstyrelsens bemærkninger til budgetoverslaget

Bilag 4: Screeningsnotat

Bilag 5: Artslister

Kortbilag 1: Fredningskort i 1:6.000 og oversigtskort i 1:35.000 (vedlagt)

Kortbilag 2: Fredskov og arealer beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3

Kortbilag 3: Fredninger og deklamationer

Litteratur

J.B. Rasmussen (red.): Arrenæs. Forslag til landskabsbevaring og rekreativ udnyttelse 1977, Fredningsplanudvalget for Københavns, Frederiksborg og Roskilde Amter.

Revision og videreførelse af Arrenæsplanen 1985.

Halsnæs Kommune og Naturstyrelsen Nordsjælland: Arrenæsplan 2018.

<https://www.halsnaes.dk/Files/Images/BEKM/PDF/Natur/Naturforvaltning/Naturforvaltning/Arrenæsplan%202018.pdf>

Steen Andersen og Michael Houmark-Nielsen: Geologi og landskab i Flemming Rune, Tisvilde Hegn, Forlaget Esrum Sø 2014.

Naturstyrelsen, driftsplan for Naturstyrelsen Nordsjælland, områdeplaner for Arrenæs og Frederiksværkskovene:

<https://naturstyrelsen.dk/drift-og-pleje/driftsplanlaegning/nordsjaelland/omraadeplaner/arrenaes-og-frederiksværkskovene/>

Natura 2000-plan, 2016-2021, Arresø, Ellemosen og Lille Lyngby Mose, 2016-2022:

https://mst.dk/media/130636/134_n2000plan_2016-21.pdf

Natura 2000 basisanalyse 2016-2021:

https://mst.dk/media/130640/n134_basisanalyse16-21_revideret.pdf

Lokalplan 06.29 for ny anvendelse af Auderødlejren, 2016:

https://dokument.plandata.dk/20_3048482_1508399902407.pdf

Landsplandirektiv om genanvendelse af Auderødlejren:

https://planinfo.erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/media/publikation/landsplandirektiv_genanvendelseauderoedle_jren2009.pdf

Arrenæs, forslag til rekreativ udnyttelse og forbindelser, bachelorprojekt, Københavns Universitet 2012:

<https://naturstyrelsen.dk/media/nst/Attachments/Arrenaes.pdf>

Forslag til nationalparkplan 2020-2026

https://issuu.com/npkongernesnordsjaelland/docs/forslag_til_nationalparkplan_2020-2026

Drejebog for Danmark – og Sustania World, Introduktion, August 2020

1. Baggrunden for forslaget

Danmarks Naturfredningsforening og Halsnæs Kommune fremsætter hermed i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, jf. § 33 stk.3, forslag til fredning af Arrenæs i Halsnæs Kommune, i alt 722 hektar.

Som der redegøres nærmere for i forslaget, rummer Arrenæs enestående landskabs- og naturværdier og muligheder for friluftsliv og naturoplevelser af stor betydning for såvel et meget stort befolkningsgrundlag som for turisme.

Hidtidig fredning og ejerforhold

Arrenæs har længe nydt særlig opmærksomhed i frednings- og planlægningsmæssig sammenhæng, uden at det dog har medført en samlet sikring af områdets betydelige værdier.

Således blev der i 1945 tinglyst en fredningsplan for størstedelen af halvøen. Forinden var der i 1941 gennemført en enkelt, mindre fredning af borgruinen Dronningborg. Inden fredningsplaner generelt blev ophævet med naturfredningsloven af 1975, var der gennemført ni fredninger og fredningslignende deklarerationer på tilsammen 73 hektar (afsnit 4.1), og der er ikke sket yderligere fredning siden.

Mod slutningen af samme periode havde staten dog ved fredningsplanudvalget opkøbt i alt 254 hektar primært for at undgå, at næsset blev bygget yderligere til med sommerhuse.

I forvejen var næssets to gamle løvskove Auderød Skov og Sonnerup Skov i statens eje, efter de i 1849 var blevet overtaget fra Arresødal Hovedgård under det Classenske fideikommis. Da staten desuden ejer Arresø inklusive den del af søbredden, som er med i fredningsforslaget, er det samlede statsejede areal inden for fredningsområdet på 412 hektar.

Tidligere var et 72 hektar stort areal, hvoraf 8 hektar er med i fredningsforslaget, som rummede Søværnets Grundskole, også i statens eje, men det blev efter skolens nedlæggelse solgt til en privat investor, og området fungerede i en periode som flygtningelejr.

Halsnæs Kommune ejer 12,5 hektar.

Af fredningsforslagets øvrige areal har 248 hektar status af landbrugsejendom, mens 45,5 hektar er private ejendomme uden landbrug, men i nogle tilfælde med større naturgrunde.

Fredningsplanudvalget udgav i 1977 publikationen "Arrenæs. Forslag til landskabsbevaring og rekreativ udnyttelse". Formålet var at give de planlæggende myndigheder et idéoplæg til at "opnå en alsidig rekreativ udnyttelse af Arrenæs samtidig med, at de eksisterende landskabelige værdier sikres og udbygges."

En arbejdsgruppe vedrørende Arrenæsplanens videreførelse nedsat af Halsnæs Kommune, Hovedstadsrådet, Fredningsstyrelsen og Skovstyrelsen udgav i 1985 publikationen "Revision og videreførelse af Arrenæsplanen", som også er en idéskitse, der forudsættes realiseret gennem kommuneplan og lokalplaner.

Senest har Halsnæs Kommune og Naturstyrelsen Nordsjælland udgivet "Arrenæsplan 2018".

Den øvrige hidtidige planlægning, herunder landsplandirektiv, kommune- og lokalplaner, naturstyrelsens driftsplan, natura 2000-plan og plan for Nationalpark Kongernes Nordsjælland, omtales i afsnit 4.

2. Fredningsforslagets afgrænsning

Fredningsforslaget afgrænses mod syd af landevejen mellem Hillerød og Frederiksværk og af det vandløb, som danner afløb fra Kregme Mose til Arresø, idet grænsen går nord om to mindre bebyggelser langs landevejen. Fredningsgrænsen holder desuden afstand til rundkørslen i Kregme, som er under ombygning og udvidelse. Herfra følger fredningsgrænsen Kappelhøjvej og Brederødvej mod nord til Auderødvej således, at den går øst om de bebyggelser, som afgrænses af de nævnte veje, idet kolonihaveområdet Møllehaven dog ligger inden for fredningsområdet. Der medtages et markareal vest for Kappelhøjvej for at skabe bedst mulig sammenhæng med den eksisterende fredning af Kappelhøjkilen. Grænsen følger herefter Auderødvej mod sydvest til Dunkestien, hvor den drejer mod nord og medtager et markhjørne vest for stien således, at der også skabes kontakt til den nordlige ende af Kappelhøjkilen.

Herfra følges matrikelgrænsen mellem Arresødal Skov og de privatejede matrikler øst for skoven frem til bredden af Arresø. Resten af grænsen følger søbredden hele vejen rundt om Arrenæs tilbage til det ovenfor nævnte vandløb således, at den del af matrikel 1 Arresø, Kregme, som udgøres af landjord medtages i fredningsforslaget. Inden for det således afgrænsede område undtages Auderød By, sommerhusområdet øst for Møllehøj, den bebyggede del af Frederiksværk Ridecenters areal og størstedelen af Auderødlejren fra fredningsforslaget.

Inden for området findes 7 mindre fredninger og 2 fredningslignende deklARATIONER, som foreslås ophævet og indgået i den nye fredning. Fredningsforslagets afgrænsning fremgår endvidere af kortbilag 1 og i oversigtlig form af figur 1 nedenfor

Figur 1. Oversigtskort over fredningsområdet. For detaljeret kort se kortbilag 1.

3. Beskrivelse af fredningsområdet

3.1 Landskabsformer og geologi

Arrenæs er et kuperet istidslandskab, der stedvis er omgivet af en fladere bræmme af hævet havbund fra den periode, hvor Arresøens lavning var dækket af stenalderhavet.

Udformningen af Arrenæs' istidslandskab er sket under sidste istids afsluttende gletsjerfremstød, der passerede hen over området for mellem cirka 23.000 og 16.000 år siden: Først "Nordøstisen" fra Mellemsverige, som nåede helt frem til den såkaldte Hovedopholdsline langs Hærvejen på grænsen mellem Østdanmark og Vestjylland for mellem 23.000 og 21.000 år siden. Denne vældige Nordøstis skred frem over en bred front, men blev for mellem cirka 19.000 og 16.000 år siden afløst af to mindre isfremstød i form af tungeformede gletsjere fra sydøst og syd. Det var de såkaldte "Baltiske isstrømme" fra Østersøområdet.

I området omkring Arresø kan man se langstrakte bakkestrøg, som blev dannet når isen under sin tilbagesmeltning foretog mindre genfremstød. Hver gang isen skubbede sig lidt frem igen blev der presset en jordvold op foran den og vinkelret på dens bevægelsesretning; en såkaldt randmoræne.

Nordøstisen afsatte nord-sydgående randmoræner under sin generelle tilbagesmeltning med mange mindre genfremstød. De senere Baltiske isstrømme fra sydøst og syd var ikke kraftige nok til, at de kunne udjævne disse ældre randmoræner, men de har mange steder "overpræget" dem med mindre randmoræner med øst-vestlig retning. Et sådant landskab med krydsende randmoræner ses stadig meget smukt i Tibirke Bakker lige nord for Arresø.

Figur 2. Højdemodel over egnen omkring Arrenæs, gule og brune farver angiver de højest liggende områder.

Selve Arrenæs er en nordøstvendt sidegren på en vældig randmoræne fra Nordøstisen, som strækker sig fra Ølsted i syd til Arrenakke i nord og med en afbrydelse videre herfra gennem Tisvilde Hegn (figur 2). Arrenæs' orientering tyder på, at den er afsat af en baltisk isstrøm, og

især den nordlige udposning omkring Auderødlejren fremstår med en tydelig, men noget ujævn øst-vestlig vaskebrædtstruktur. Maglehøj (27 m) vest for Auderødlejren er et højdedrag på denne randmoræne. De geologiske forhold kan dog langt fra siges at være fuldt afklarede.

I istidens slutning har Arresøens lavning desuden rummet store partier af dødis, som blev efterladt af den levende gletsjer under dens tilbagesmelting. Især hvis sådan dødis blev dækket af nedskredne jordmasser og af smeltevandsflodernes aflejringer, har den kunnet være flere tusind år om at smelte bort i det stadig kolde klima i istidens afslutning.

Arrenæs' historie hænger nøje sammen med Arresøs historie, som rummer nogle dramatiske omskiftelser efter, at den aktive is forlod området for mellem 16.000 og 15.000 år siden. Havet stod dengang højt i forhold til landjorden, som var presset ned i jordskorpen under vægten af de enorme ismasser. Efterhånden som også dødisen smeltede bort, kunne havet derfor trænge ind i Arresø-lavningen, som da gennemlevede en relativt kort periode som saltvandsfjord i et stadigvæk koldt, arktisk klima.

I løbet af de følgende tusind år var landhævningen imidlertid meget kraftig, så Arresø-lavningen blev tørlagt og havet trængt så langt bort, at Danmark blev landfast med både England og Sverige. Arresø fik hermed sin første periode som ferskvandssø.

Denne såkaldte fastlandstid varede gennem størstedelen af jægerstenalderen indtil for cirka 9.000 år siden. Da var landhævningen aftaget og samtidig brød den vældige Nordamerikanske Iskappe endeligt sammen, hvilket gav en kraftig stigning i verdenshavets vandstand på 30 meter i løbet af en periode på blot 2.000 år. I perioder var havstigningen så kraftig, at et menneske har kunnet opleve en stigning på over en meter i løbet af sit liv.

Figur 3. Kystsletten mellem Arresø, Kattegat og Roskilde Fjord (lyseblå) er dannet ved en kombination af landhævning og aflejring af strandvolde (mørkeblå streger) og kystklitter (gule prikker). Det ses også, at landhævningen har gjort Arrenæs lidt bredere, så dens gamle kystskrænter nu ligger trukket tilbage fra søbredden.

Havet trængte derfor atter ind over Arresøens lavning, som nu gennemgik sin anden periode som saltvandsfjord. Det var en bred fjord med åbne forbindelser både til Kattegat og, vest om Arrenakke, til Roskilde Fjord (figur 3). Da landet stadig lå 4-5 meter lavere end i nutiden, kunne fjorden brede sig ind over områder, hvor vi i dag har tørt land eller vådområder som Kregme Mose, Store og Lille Lyngby Mose, Pølemosen og Ellemosen. Arrenæs var også smallere end i dag med en dyb vig ind i vestsiden ved Arresøgård nord for Auderød og med stejle skrænter, som blev eroderet af stenalderfjordens bølger.

Arresøområdet var dog stadig præget af landhævning samtidig med, at der skete en kraftig materialetransport langs kysten. Herved blev der dannet en stor kystslette mellem Arresø, Kattegat og Roskilde Fjord med strandvolde og klitrækker (figur 3). Materialerne - sand, grus og sten - stammer fra havets erosion af kystskrænterne på Halsnæs, og som i nutiden transporterer strøm og bølger dem fra sydvest mod nordøst hele vejen langs Nordsjællands kyst.

Figur 4. Bydinge Ås gamle løb omtrentligt indtegnet på et moderne kort med blå streg. Foran dens udmundning i Roskilde Fjord er der siden sket betydelige jordopfyldninger til havneanlæg og stålvalseværk. Arresøs nye afløb fra 1719, Frederiksværk Kanal, er vist med rød streg.

På landskabskortet figur 3 ses, hvordan strandvoldene og klitrækkerne udgår vifteformet fra Liseleje ind over kystsletten. De ældste ligger længst mod syd og de yngste mod nord, og de markerer således, hvor kystlinjen har ligget til forskellig tid under dannelsen af den store slette. Sletten blev dannet i løbet af 3-4 tusind år mellem bondstenalder og tidlig jernalder, og den er i dag kun rigtigt synlig på Melby Overdrev, mens resten er dækket af Liseleje Plantage, Asserbo Plantage og store sommerhusområder. Sletten afspærrede Arresø fra havet, og søen blev for anden gang i sin historie til en ferskvandssø.

Søen fik et naturligt afløb gennem Bydinge Å, som slyngede sig nord om Arrenakke Bakke og derefter mod syd til sit udløb i Roskilde Fjord lige vest for det nuværende Frederiksværk (figur 4).

Fra omkring år 1500 begyndte den store sandflugt som, blandt mange andre ulykker for egnen, ofte spærrede søens afløb (figur 5). Det gav store oversvømmelser af enge, marker og gårde omkring søen, ligesom det satte to møller langs Bydinge Å ud af drift. Talrige klager fra bønder og møllere førte endelig til, at der fra 1717 til 1719 blev anlagt en kunstig kanal ved et historisk stort gravearbejde udført af hundredevis af soldater på blot to år. Nu kunne Arresøs vandstand reguleres og oversvømmelser undgås. Senere blev vandkraften udnyttet til nogle af Danmarks ældste industrianlæg, omkring hvilke Frederiksværk by opstod.

Figur 5. Med gul farvetoning er vist det område, som fra omkring år 1500 til langt op i 1700-tallet var ramt af sandflugt. Det ses, at flyvesandet nåede helt frem til Arrenakke Bakke (rød pil), hvorved Arresøs gamle afløb gennem Bydinge Å blev spærret (åen er ikke vist på kortet).

Landskabet i dag

Arrenæs har gennemgået en tilsvarende udvikling som det øvrige land med skovrydning, opdyrkning, dræning af vådområder og råstofgravning mm., men udviklingen er alligevel faret ret blidt hen over halvøen. Der er således ikke opstået større byer og industrier, og områdets tre landsbyer, et kolonihaveområde, et sommerhusområde og det tidligere militære bygningskompleks i Auderødlejren optager kun godt 6% af halvøens areal.

3.2 Fortidsminder og kulturspor

Dronningholm

Ved roden af Arrenæs på den vestlige bred ligger borgruinen Dronningholm. Placeringen af en borg på dette sted har givet anledning til undren. Den styrede kun sit eget len, og synes kun

at have haft ringe strategisk betydning. Det kunne snarere se ud som om, at det har været egnens fine jagtterræn, der har været årsag til borgens placering.

Man ved ikke nøjagtig, hvornår Dronningholm er opført, men det siges, at Valdemar Sejr i begyndelsen af 1200-tallet skal have opført borgen til Dronning Dagmar som morgengave ved deres bryllup. Valdemar Atterdag satte forskellige lensmænd på borgen, og langt senere blev den overtaget af Margrethe den 1ste. Fra 1520 sad ærkebiskop Gustav Trolle på borgen. Han nægtede at give afkald på den, da Frederik I kom til magten. Det resulterede i en væbnet overtagelse, men desværre fik borgen herefter lov at forfalde. Den blev som mange andre opgivne borge omdannet til et "stenbrud" til brug både ved opførelsen af Frederiksborg Slot og for egnens folk.

Figur 6. Terrænmodel og foto af borgruinen

Borgen var opført i brændte tegl med voldgrav og vindebro. Vandstanden i Arresø var dengang højere end i dag, hvor søen afvandes ved Frederiksværk Kanal. Således stod der oprindeligt vand i voldgraven, som nu er tør. De originale ruiner er forsvundet. I 1930'erne fandt man en del mursten, som med hjælp fra Nationalmuseet blev anvendt til en delvis markering af, hvor bygningerne har ligget. Nogle fint tilhuggede granitblokke har tjent som basis for bærende søjler. I borgholmens vestre side ses markering af et ottekantet tårn.

Gravhøje

10 gravhøje i fredningsområdet er registreret som fredede fortidsminder, hvilket betyder, at de ligesom Dronningholm Borgruin afkaster en 100 meter beskyttelseszone. De gravhøje, som har kunnet dateres, er fra bronzealder, hvilket formentlig også gælder flertallet af de øvrige. Der har været adskillige flere høje, som i tidens løb er blevet pløjet ned, hvilket både tydelige højrester og navne på gamle kort som for eksempel Sparrehøj, Lille Maglehøj og Borrehøj klart viser.

Kulturarvsareal

Ved gravhøjen Møllehøj syd for Auderød har Nationalmuseet udpeget et cirka 35 hektar stort såkaldt kulturarvsareal, som er et kulturhistorisk interesseområde med skjulte fortidsminder. Foruden arealets to fredede gravhøje er der yderligere fem rester af høje, 32 begravelser og spor af hustomter fra bronzealder og ældre jernalder. Området er ifølge Nationalmuseets beskrivelse truet af pløjning i den dyrkede del og af trævækst i den del, der strækker sig ind i sommerhusområdet. Se også afsnit 3.5.

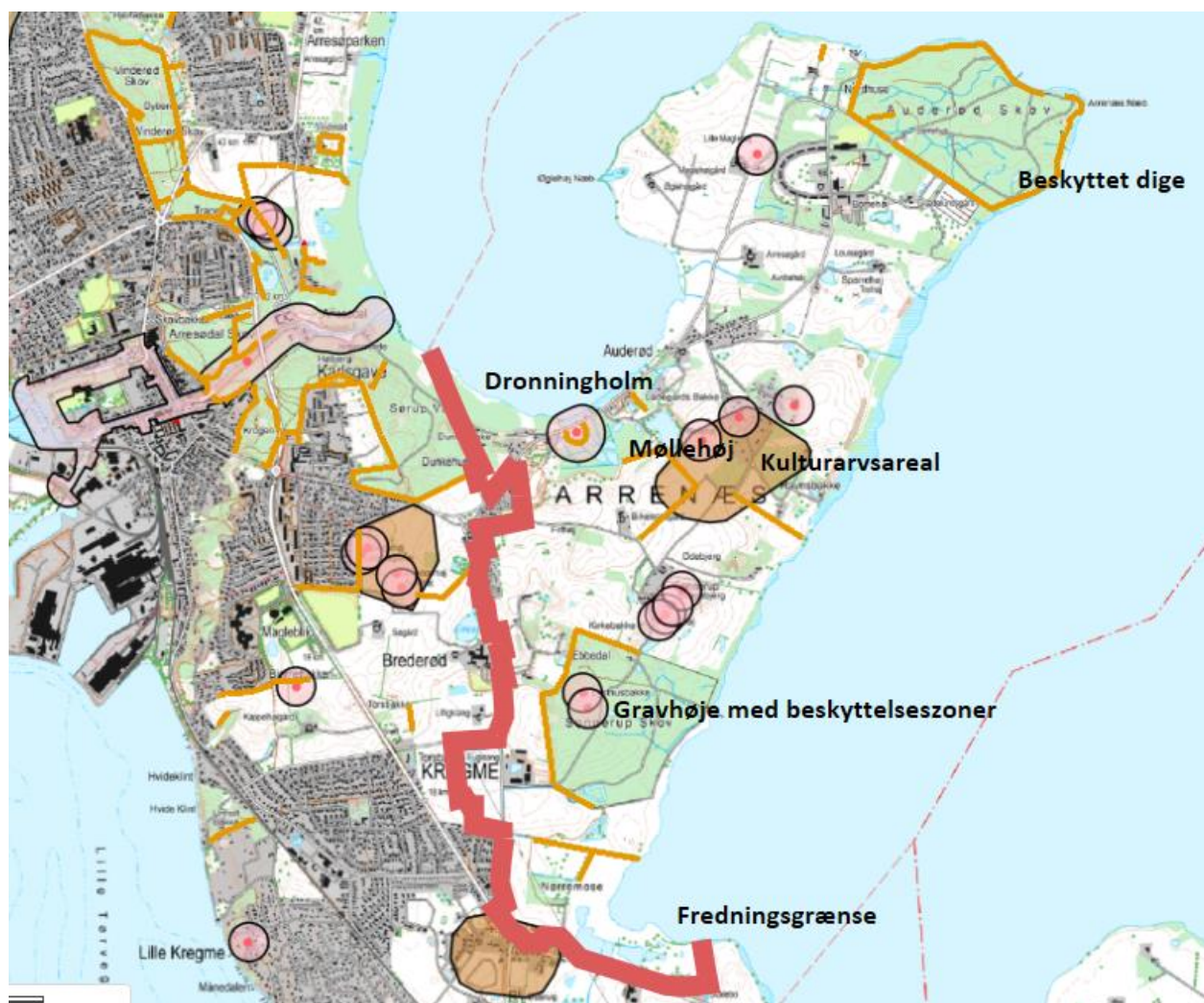
Sten- og jorddiger

I det åbne land på Arrenæs er der registreret 2.6 kilometer beskyttede jorddiger, hvilket kun er en beskedent del af de mange diger, som fremgår af ældre kort. Digerne er blevet sløjfet i takt med sammenlægning af marker til større og større dyrkningsflader.

Stendigerne omkring Auderød Skov og Sonnerup Skov er derimod stort set intakte. De er tilmed særlig interessante, da de adskiller sig fra de fleste øvrige skovdiger i Nordsjælland på flere måder. De er anlagt på befaling af J.F. Classen omkring midten af 1700-tallet og dermed tidligere end digerne omkring statsskovene i Nordsjælland, som blev opført i årene efter skovudskiftningen omkring 1780. Digerne er desuden for en stor del opført af kløvede sten, som er vendt med den glatte kløveflade udad, så de fremstår med en mere jævn facade (Figur 8).

Endelig er der også sat stendiger på de strækninger, hvor skovene støder ud til Arresø, hvilket menes at have haft mere med prestige end med praktisk nødvendighed at gøre.

Digerne omkring Auderød Skov og Sonnerup Skov er henholdsvis cirka 3.4 og 3.1 kilometer lange. Betydningfuldt nok er diget omkring den østlige halvdel af Sonnerup Skov ikke blevet registreret som beskyttet. Noget af diget langs søbredden er ganske vist sunket en del ned, da det er anlagt på mosebund, men det burde ikke være forklaring nok.

Figur 7. Dronningholm Borgruin, gravhøje, kulturarvsareal og beskyttede diger.

Øvrige kulturspor

På Arrenæs har der været opført flere bygninger til opbevaring af krudt fra krudtmøllerne i Frederiksværk, hvor der blev produceret krudt fra 1756 til engang i 1970-erne. Et enkelt krudtmagasin opført i 1908 er bevaret nær Arresø i Auderød Skov. Det lå således længst muligt væk fra beboelser, så en eventuel eksplosion ville gøre mindst mulig skade. Krudtet blev transporteret i halmforede vogne, og man måtte kun færdes i krudtmagasinerne iført filtøfler og ikke medbringe metalgenstande (Figur 9).

Umiddelbart nord for Dronningholm står stadig et af de gamle transformatorårne i mursten, som vil blive bevaret og indrettet som "mininaturcenter" med formidling om især bæverne (Figur 10).

I 1959 flyttedes Søværnets Eksercérskole, senere Søværnets Grundskole, fra Arresødal ved Frederiksværk til Auderødlejren, som blev oprettet på et 72 hektar stort område umiddelbart syd for Auderød Skov. Efter erhvervelse af gårdene Glædelundsgård og Lerbjærg og en del af Louisegård opførtes et stort, hesteskoformet bygningskompleks, skydebaner og eksercérplads m.m. Ved søbredden lige vest for skoven blev der anlagt en lille havn (Figur 11).

Figur 8. Parti af stendiget omkring Auderød Skov, mange af stenene er kløvede.

Figur 9. Krudtmagasinet har tykke mure og bræddeloft, så en eksplosion ville forplante sig opad.

Figur 10. Transformatorårnet ved Dronningholm.

Figur 11. Auderødlejren set fra luften mod øst

Søvænet fraflyttede lejren i 2007, hvorefter den blev overtaget af en privat investor og udlejet som flygtningelejr frem til 2014, se nærmere under landsplandirektiv side 21.

Den lille havn og et naturareal vest for Auderød Skov ved Nordhuse blev overtaget af Naturstyrelsen i 2013. I dag er selve lejren overtaget af andre investorer, som i samarbejde

med organisationen Sustania World og de nærmeste landbrug ønsker at udvikle det som et center for bæredygtig udvikling. Bortset fra cirka 8 hektar i nordvesthjørnet er det fundet mest hensigtsmæssigt at holde hovedparten uden for fredning blandt andet fordi, at områdets anvendelse i forvejen er stærkt reguleret af landsplandirektiv og kommuneplan (se side 20).

3.3 Naturtyper, plante- og dyreliv

Særlig på grund af det kuperede terræn og den lange bredzone langs Arresø er der bevaret forholdsvis meget af det gamle landbrugslands halvnaturtyper som overdrev, enge og tørvemoser. Ikke mindst langs søbredden er der værdifuld natur med bevarede skrænter fra stenalderhavets tid, udstrakte rørsumpe og orkidérige enge, og især på og omkring gravhøjene ved Dragebjerg er der artsrige overdrev. Områdets to gamle skove er domineret af løvtræer.

Auderød Skov har efter alt at dømme kontinuitet langt tilbage i tiden, mens Sonnerup Skov for en stor del har været opdyrket i middelalderen, da der overalt i skovbunden er spor af højryggede agre (figur 12 og 13). De ovennævnte forhold danner samlet set basis for et usædvanlig rigt plante- og dyreliv, hvor der eksempelvis er kendt over 630 plantearter og mindst 30 arter af dagsommerfugle.

Planteliv

Som bilag 6.1 bringes en omfattende liste over de vildtvoksende planter, som siden år 2000 er registreret på Arrenæs, primært i forbindelse med den i 2013 afsluttede Atlas Flora Danica-undersøgelse. Listen omfatter over 630 plantearter, hvoraf skønnet cirka 100 er indførte eller indslæbte til landet, men nu regnes for bofaste i den danske flora, ofte gennem flere hundrede år. Tilbage bliver over 500 arter, som tilhører den helt oprindelige, vilde danske flora, det vil sige arter, som anses for at være indvandret naturligt til landet siden istiden. Da den vilde, danske flora i alt rummer cirka 1200 arter, er det således en forbløffende stor andel heraf, som kan træffes på Arrenæs. Af de 500 vilde arter kan mindst 150 karakteriseres som særlig værdifulde, da de samtidig med at være hel- eller halvsjældne er indikatorer for god naturtilstand i naturtyper, som har været i stor tilbagegang herhjemme, særlig gamle løvskove, overdrev, moser og enge.

Figur 12. Såvel rytterdistriktskortet fra omkring år 1600 (t.v.) som sandflugtskortet fra cirka 1720 (t.h.) viser, at der tidligere var skov på store dele af Arrenæs. Sonnerup Skov må dog have været opdyrket tidligere og blevet til skov igen, se figur 13.

Figur 13. Til venstre ses udsnit af sognekort fra 1809, der viser Auderød Skov, som med stendige hele vejen rundt var blevet indfredet af J.F. Classen allerede før 1780. De lavtliggende dele af skoven (gråtonet) var eng eller mose, nogle steder med tørvegrave, mens den høje bund overvejende var skovbevokset. Til højre ses terrænmodel af Sonnerup Skov, hvor man kan ane de mange parallelle striber af højryggede agre som viser, at alle de højereliggende dele af skoven har været opdyrket i middelalderen.

Dyreliv

De mange velbevarede naturtyper og småbiotoper giver med deres rige planteliv basis for et alsidigt dyreliv. I bilag 6.2-6.5 gives der artslistes for udvalgte dele af dyrelivet (dagsommerfugle, padder, krybdyr, pattedyr og fugle). Kendskabet til det øvrige dyreliv er mere begrænset, men der vides blandt andet at forekomme en række sjældne insekter.

Bæveren er et særligt kapitel af dyrelivet på Arrenæs. To steder i Arresøes opland - ved Holløse Bredning og ved Arresødal - blev der udsat bævere i flere omgange mellem 2009 og 2011. Det var de første bævere på Sjælland efter 3.000 års fravær. Forinden var der udsat bævere i Klosterheden Plantage i Vestjylland i 1999.

Bæveren indvandrede af sig selv til Dronningholm Mose, hvor den har hævet mosens vandstand med cirka 80 centimeter ved at opdæmme dens afløb til Arresø. Det har skabt et væsentligt større vådområde med udgåede træer og nye, lavvandede områder til gavn for ikke mindst fugle- og insektliv. Bestanden anslås at være på mellem 7 og 10 dyr, og de har etableret et bo midt i søen, som formentlig er blandt Europas største. Der er desuden bævere i bredzonen omkring Arrenæs.

Svampeliv

Der er kendt et meget stort antal svampe fra Arrenæs, herunder 5 rødlistede arter. Af disse bør særlig nævnes Bleg Rørhat og Gulrandet Fluesvamp, som begge er i rødlistekategori EN = endangered/truet. De er begge fundet i Sonnerup Skov. Elme-Ruslædersvamp, som er rødlistet i kategorien CR = critically endangered/kritisk truet er fundet tilbage i 1991, og er sandsynligvis forsvundet på grund af elmesygen, som har ramt dens værtstræ hårdt.

Naturpleje og naturgenopretning

Langt op i 1900-tallet har så godt som alle de dele af Arrenæs, der ikke var dyrket mark, fredskov eller bebyggelse, været benyttet til husdyrgræsning, høslæt, rørskeer eller tørvegravning. Med stigende hastighed især efter anden verdenskrig er disse driftsformer ophørt, da de er blevet mindre og mindre rentable.

Figur 14. Det Hvide W og Tjærenellike er blandt Arrenæs' mange seværdigheder

De gamle, ekstensive driftsformer har historisk set skabt og vedligeholdt de meget værdifulde naturområder med overdrev, enge og lysåbne moser. Ophør af driften har medført omfattende tilgroning, hvor lysåben, artsrig vegetation er blevet erstattet af især tagrørsump og pilekrat i de våde naturtyper og af højt voksende, blomsterfattig græsvegetation og skyggende buske og træer i de tørre naturtyper.

Den drift, som tidligere var rentabel for landmanden, må derfor erstattes af en naturpleje, som bedst muligt efterligner og erstatter den tidligere drift. Det er økonomisk krævende, og det sker oftest med en forsinkelse, så kun noget kan genskabes, mens andet er gået tabt.

Med Naturstyrelsen Nordsjællands indsats på de arealer, som staten har opkøbt, og med Halsnæs Kommunes indsats på private arealer, er der dog på Arrenæs, i større omfang end mange andre steder i landet, sket såvel direkte fortsættelse af den oprindelige drift som genopretning af natur. Følgende kan særlig nævnes:

Halsnæs Kommune har i samarbejde med private lodsejere etableret 3 folde med aftaler om græsningspleje (i alt cirka 12 hektar) og genoprettet 2,5 hektar rigkær ved rydning af pil og el. Kommunen foretager rydning og høslæt på 2 hektar særlig værdifulde overdrev og på de 4 gravhøje ved Dragebjerg, som også rummer særlig værdifuld overdrevsvegetation. Kommunen har desuden etableret 2 nye og oprenset 10 eksisterende vandhuller.

Naturstyrelsen Nordsjælland har i samarbejde med kommunen støttet oprettelsen af et kogræsserlaug, som plejer 4 hektar overdrev omkring Dronningholm Mose. Naturstyrelsen har desuden ryddet 1,8 hektar rigkær på østkysten af Arrenæs og ryddet og etableret græsning på 3,3 hektar ved Auderød Havn, som nu er ved at udvikle sig til overdrev.

De ovenfor nævnte tiltag sikrer, sammen med længe eksisterende græsning af blandt andet værdifulde enge langs østkysten, at der i dag sker naturpleje på langt størstedelen af næssets enge og overdrev. Naturstyrelsen ejer desuden et stort markareal på cirka 97 hektar, som for størstedelen strækker sig tværs over midten af Arrenæs, og som er udlagt i vedvarende græs uden omlægning, gødsning og pesticidanvendelse. Da jorden her er forholdsvis sandet og

mager, vil det anselige område ved en kombination af høslæt og græsning på sigt udvikle sig til overdrev.

Når ovenstående ses under ét, og når det yderligere ses i sammenhæng med de to gamle skove, med Dronningholm Mose, med den lange søbred og naturligvis med selve Arresø, tegner der sig et billede af sammenhængende natur. Et usædvanligt billede efter danske forhold, hvor agerlandet ligger omgivet af natur, hvor vi normalt ser naturen som isolerede øer i agerlandet.

3.4 Offentlighedens adgang og friluftsliv

Såvel den ældste Arrenæsplan fra 1977 som dens reviderede udgave fra 1985 og den seneste "Arrenæsplan 2018" beskæftiger sig indgående med friluftslivets muligheder. Særlig 1977-planen rummer mange forslag om faciliteter for friluftslivet som for eksempel et centerområde med cafeteria og kursus- og udstillingsvirksomhed, en campingplads og en golfbane. Ingen af disse forslag er dog blevet realiseret. Af relevante faciliteter lige uden for fredningsområdet nævnes det nu nedlagte egnsmuseum i Kregme og planer for et vandrerhjem på Møllegården i Brederød, som endte med at få anden funktion.

Af realiserede forslag fra 1977-planen findes en bådebro ved Auderød og anløbsbroer ud for Sonnerup Skov og Auderød Skov samt "put and take" lystfiskeri i grusgravssøen øst for Dronningholm Mose, mens et tilsvarende forslag for selve mosen ikke blev gennemført.

Af stadig eksisterende faciliteter på tidspunktet for 1977-planen kan nævnes et spejdercenter og et ridecenter, mens kroen på Birkemosegård, hvor der også var aktiviteter for børn som ponyridning og børnezoo, er lukket. Som det foreslås i planen er en flugtskydebane og en knallertbane på den nordlige del af næsset blevet nedlagt. Kolonihaverne Møllehaven ved Brederød og sommerhusområdet ved Auderød var desuden etablerede.

Et omfattende forslag om et net af vandre- og ridestier, til udbygning og sammenbinding af de eksisterende muligheder, er kun realiseret i begrænset omfang og kun på arealer ejet af Naturstyrelsen. I dag er flere stier dårligt markerede, tilgroede, frahegnede eller endda nedpløjede.

Af nyere tiltag, som ikke er foreslået i den ældste plan, kan nævnes organiseret hundetræning i grusgraven vest for Dronningholm, opførelse af fugletårne i Nørremosen og i Auderød Skov og etablering af 4 shelterpladser. Senest er der sket åbning for publikum af den tidligere militære havn ved Nordhuse, som nu kan anvendes af lystfartøjer fra kajaker til mindre sejlbåde, og som desuden er blevet tilholdssted for Frederiksværk Roklub. Der er lejrplads med shelter, overdækket bålplads og toiletter.

Arrenæsplan 2018, som er lavet i samarbejde mellem Halsnæs Kommune og Naturstyrelsen Nordsjælland, peger på følgende muligheder for forbedringer for friluftslivet:

Etablering af et sammenhængende stisystem "Arrenæsstierne" opbygget af 5 rundture med hver sin P-plads som udgangspunkt. En af stierne går over Maglehøj i nabofredningen Kappelhøjkilen, og der er adgang til Arrenæsstierne fra Fjordstien langs Roskilde Fjord via Kappelhøjkilen og fra Frederiksværk By via Frederiksværk Kanal og Arresødal Skov. Forbedret skiltning og vedligehold, sammenhæng med og udbygning af områdets øvrige stier, informationstavler og opholdspladser indgår i planen.

Etablering af et "bæver-spot" ved Dronningholm Mose, hvor bæverne uden at forstyrres kan observeres fra et skjul med observationssprækker. I forbindelse hermed kan der opsættes et

fugletårn, og i den tidligere omtalte gamle transformatorstation kan der informeres om bæverne.

Anlægelse af et "boardwalk" gennem Dronningholm Mose, hvorfra en del af den ellers utilgængelige mose kan opleves.

"Nat-naturspots" hvor nattehimmelen kan opleves fra særlige "stjernesenge" på nogle af Sjællands mindst lysforurenede steder.

3.5 Råstofindvinding og vandindvindingsinteresser

Fredningsområdet er ikke omfattet af gældende råstofplaner. Der er tidligere gravet grus flere steder, af hvilke de to største grave ligger henholdsvis øst og vest for Dronningholm Mose. For cirka 5 hektar af Birkemosegårds marker, som nu ejes af Naturstyrelsen, foreligger en fredningslignende deklARATION fra 1969, som giver tilladelse til gravning af grus til 7 meters dybde. Tilladelsen er ikke blevet benyttet, og deklARATIONEN foreslås ophævet.

Størstedelen af arealerne ligger i område med særlige drikkevandsinteresser. Kun de laveste arealer omkring Arresø, herunder Auderød Skov og den østlige del af Sonnerup Skov ligger i område med almindelige drikkevandsinteresser.

Fra 1993 til 2003 blev der udført forsøg med oppumpning af vand fra Arresø til nogle kunstigt anlagte jordbassiner på marken ved Møllehøj syd for Auderød cirka 20 meter over søens vandspejl. Meningen hermed var at undersøge, hvorvidt man kunne danne øgede mængder grundvand til vandindvinding ved at lade søvand filtrere gennem jordlagene. Der var en overgang planer om et stort, egentligt produktionsanlæg for kunstigt dannet grundvand. Planerne blev dog opgivet, da det viste sig at være både urentabelt og unødvendigt, da vandforbruget faldt som følge af stigende afgifter og indførsel af vandmålere.

Forsøgsområdet tilhører Naturstyrelsen, og den oprindelige terrænoverflade er blevet reetableret og udlagt i vedvarende græs. Herefter kan der ikke ske yderligere skade på denne del af det i afsnit 3.2 omtalte kulturarvsareal.

4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold

Eksisterende fredninger

Der er fredet cirka 73 hektar i medfør af 7 fredninger og 2 fredningslignende deklARATIONER fra tiden mellem 1941 og 1970 inden for fredningsforslagets område. Med gennemførelsen af nærværende fredning ophæves nedenstående fredninger og deklARATIONER (se kortbilag 3):

1. Brederød

Overfredningsnævnets kendelse af 14.09.1954 (Reg.: nr. 02064.00).

Matr. nr. 7a og 8a Brederød By, Kregme (ca. 1.4 hektar). Der er sket ommatrikulering således, at en (hoved)del af den fra 8a udskilte 8f er med i fredningen.

2. Dronningborg

Fredningsnævnets kendelse af 07.02.1941 (Reg.: nr. 00782.00).

Matr. nr. 12c, 5b og 4d Auderød By, Kregme (ca. 1.3 hektar). Matr. nr. 12h på søsiden af Auderødvej er siden udskilt fra 12c og er med i fredningen.

3. Arresø Udsigt

Overfredningsnævnets kendelse af 24.07.1952 (Reg. nr.: 01769.00).

Matr. nr. 7a Sonnerup By, Kregme (ca. 9.1 hektar). Matriklen er siden opdelt i 7a og 7e.

4. Ravnsbakke

Overfredningsnævnets kendelse af 15.07.1969 (Reg. nr.: 04497.00).
Matr. nr. 1c Sonnerup By, Kregme (ca. 4.5 hektar).

5. Auderød Sti

Overfredningsnævnets kendelse af 20.11.1950 (Reg. nr.: 01126.01).
Sti langs Arresø på matr. nr. 9ap Auderød By, Kregme (ca. 0.3 hektar). Gadejorden, der danner adgang til stien, har senere fået matr. nr. 32e.

6. Auderød Udsigt

Overfredningsnævnets kendelser af 07.03.1950, 31.12.1948 (Reg. nr.: 01126.00).
Matr. nr. 9c og 9e Auderød By, Kregme (ca. 0.5 hektar).

7. Dragebjerg

Overfredningsnævnets kendelse af 14.05.1969 (Reg. nr.: 04795.00).
Matr. nr. 2a Sonnerup By, Kregme (ca. 29.6 hektar).

Vedrørende nedenstående deklARATIONER vurderes påtaleretten at være overgået fra fredningsnævnet til kommunen. DeklARATIONERNES begrænsninger skal som for de ovenstående fredningers vedkommende indgå ved beregning af fredningserstatninger.

8. Birkemosegård

Fredningsnævnets kendelse af 12.01.1970 (Reg. nr.: 05187.00).
Matr. nr. 10a Auderød By, Kregme (ca. 26.5 hektar).
Selve Birkemosegård er siden frastykket som matr. nr. 10d.

9. Dunkehus

Deklaration af 22.04.1963 (Reg. nr.: 02988.00).
Matr. nr. 12d Auderød, Kregme (ca. 0.1 hektar).

Følgende fredninger på Arrenæs er ikke omfattet af nærværende fredningsforslag, da de ligger henholdsvis inden for Auderød By og sommerhusområdet sydøst for byen, som ikke er omfattet af forslaget, og idet der desuden ikke er tale om egentlige fredninger, men om deklARATIONER om bebyggelsesmæssige forhold og beplantning:

Auderød Bebyggelse (sommerhusområdet sydøst for Auderød).
Fredningsnævnets afgørelse af 10.02.1962 (Reg. nr.: 01126.02).

Auderød By

Fredningsnævnets afgørelse af 06.01.1958 (Reg. nr.: 081.26.00).

Zonestatus

Hele fredningsområdet ligger i landzone.

Landsplandirektiver

Det overordnede landsplandirektiv for hovedstadsområdet er den såkaldte fingerplan, som fastlægger rammerne for den fysiske planlægning i områdets kommuner, der efterfølgende udfylder rammerne med blandt andet kommune- og lokalplaner. Den seneste revision af fingerplanen er fra 2019.

Af særlig betydning for fredningssagen er cirkulære om landsplandirektiv om genanvendelse af Auderødlejren, hvis bestemmelser er indføjjet i lokalplan 06.29, som især foreskriver:

1. At området gøres offentligt tilgængeligt ad veje og stier.
2. At der åbnes mulighed for hovedsageligt almene og rekreative anvendelsesmuligheder.
3. At bygningerne ikke må udvides, og at den samlede bygningsmasse ikke udvides.
4. At bygningerne vil kunne anvendes til formål som:
Kursus- og undervisningsfunktioner, idræts- og bevægelsesaktiviteter, spejderaktiviteter, feriecenter, turist- og hotelfunktioner, naturformidlingscenter, museumsaktiviteter samt øvrige kulturfunktioner, sundhedscenter, klubhus og driftsbygninger til den nærliggende golfbane, filmstudier og lignende formål. Desuden vil bygningerne i begrænset omfang kunne anvendes til erhvervsformål som:
Liberale erhverv (arkitekt- og ingeniørvirksomhed, IT-virksomhed o.l.), kreative erhverv (kunsthåndværk, pottemagerværksted, kunstmaler o.l.) og administration.
5. At det ikke er muligt at anvende Auderødlejren til boligformål, dog må op til 9 boliger etableres, som er relaterede til virksomhedernes drift.
6. At ubebyggede arealer kan anvendes til følgende aktiviteter og anlæg:
Ikke-støjende friluftsmæssige formål, offentlige stier og mindre parkeringsanlæg i det vestlige delområde.
7. At der ikke må placeres støjende funktioner, dominerende masteanlæg og belysning eller lignende tekniske anlæg.
8. At valg af anvendelsesmuligheder skal ske i respekt for natur- og rekreative interesser.
9. At de kommende genanvendelsesformål set under et ikke får vejtrafikken på Arrenæs til at stige i væsentlig grad.

Kommune- og lokalplanforhold

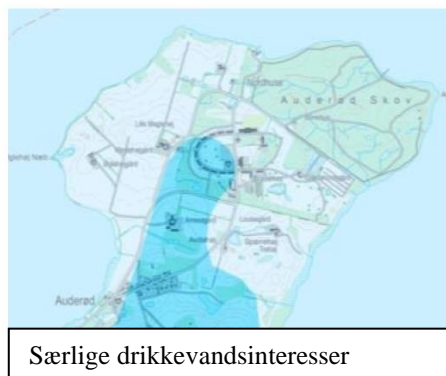
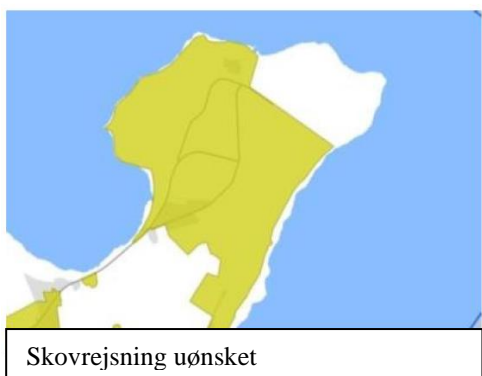
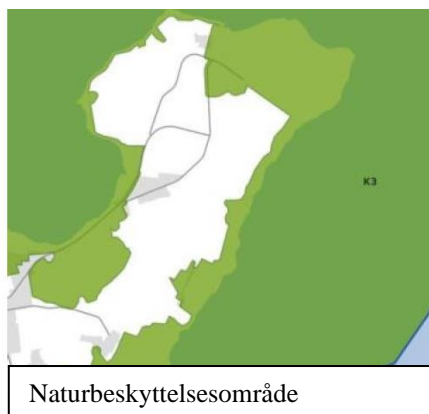
Kommuneplanens overordnede udpegninger udlægger hele Arrenæs som værdifuldt landskab og store dele som naturbeskyttelsesområde, som område hvor skovrejsning er uønsket og som område med særlige drikkevandsinteresser (Figur 15).

Området på Arrenæs, hvor Søværnets Grundskole lå, er omfattet af ovenomtalte landsplandirektiv og af kommuneplan 06.29 (links side 4). For den del der nu tilhører Naturstyrelsen gælder lokalplan 06.28, hvori det hedder: "Den lille havn i det nordlige delområde må kun anvendes til havneformål, herunder lokalt småfiskeri. Der kan opføres mindre bådskure, mindre klubhuse og lignende til havnens drift og kun i direkte tilknytning til lystbådehavnen."

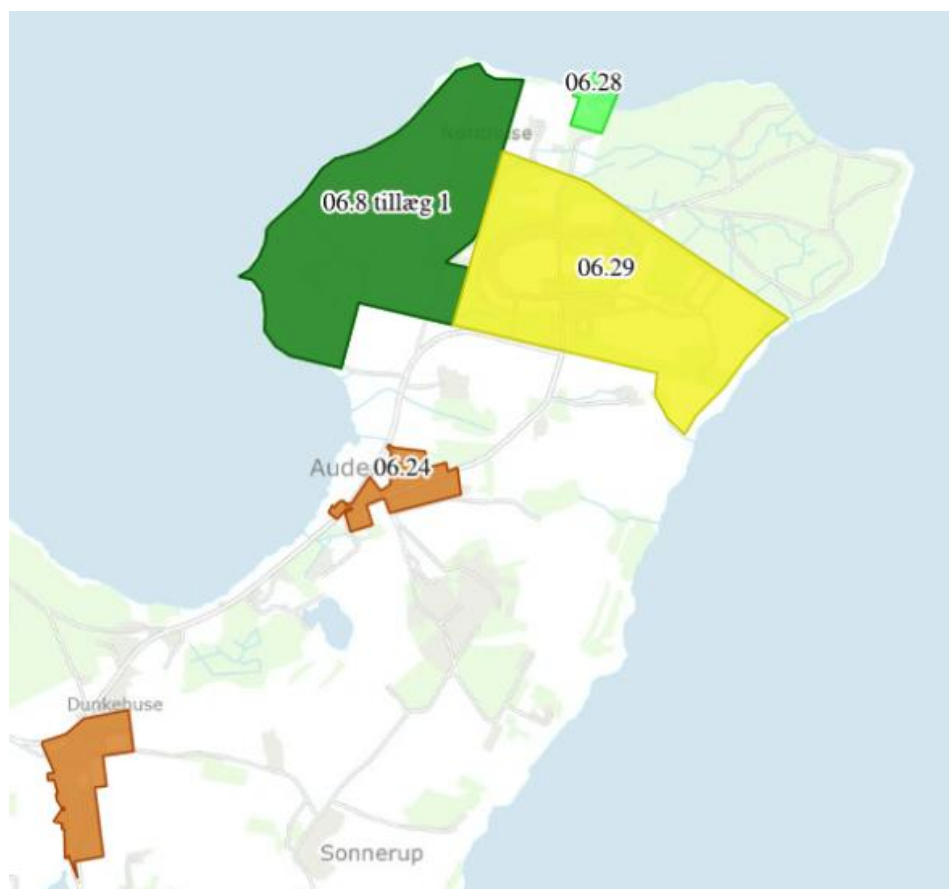
Ellehavgård er omfattet af ramme 6.L1, der har til formål at bevare Auderød landsbys udstrækning og karakter og af lokalplan 06.24, der har samme formål.

Kolonihaverne ved Brederød er omfattet af ramme 6.R2 Møllehaverne, der har som mål at bevare anvendelsen som kolonihaver og af lokalplan 06.23, der har til formål at bevare Brederød landsby.

Lokalplan 06.8 giver mulighed for anlæggelse af en golfbane på den nordvestlige del af Arrenæs.

Figur 15. Kommuneplanens særlige udpegninger på Arrenæs.

Figur 16. Beliggenhed af gældende lokalplaner på Arrenæs.

Naturstyrelsens driftsplan

412 hektar af fredningsområdets 722 hektar ejes af Miljø- og Fødevareministeriet og administreres af Naturstyrelsen Nordsjælland efter driftsplanen for dennes arealer, som rummer en delplan for Arrenæs og Frederiksværkskovene (link side 4).

Planen foreskriver, at en del af naturstyrelsens landbrugsarealer skal drives med vedvarende græs uden gødskning, omlægning og pesticidanvendelse i den hensigt, at de skal opnå et større naturindhold, og med tiden udvikle sig til især overdrev.

I Sonnerup Skov er der udlagt nogle mindre områder med urørt skov, mens omkring en tredjedel af Avderød Skov og Sonnerup Skov er særlige skovnaturtyper efter EU's habitatdirektiv, som skal bevares i eller udvikle sig mod såkaldt gunstig bevaringstilstand. De resterende dele af skovene skal efter driftsplanen drives forstligt efter naturstyrelsens retningslinjer for naturnær skovdrift.

Natura 2000-plan

Dele af fredningsområdet indgår i Natura 2000-område N134, Arresø, Ellemosen og Lille Lyngby Mose, som består af Habitatområde nr. 118 og Fuglebeskyttelsesområde nr. 106. Natura 2000-området er på i alt 4.772 hektar, hvoraf Arresø udgør 4.070 hektar (link til Natura 2000-plan og basisanalyse side 4).

I alt indgår 277 hektar af fredningsområdet i Natura 2000-området, det drejer sig om Auderød Skov, Sonnerup Skov, Dronningholm Mose, Nørremose og de mest værdifulde enge, men ingen af overdrevene.

Følgende habitatnaturtyper er registreret i fredningsområdet:

Lysåbne naturtyper

Rigkær (7230)

Tidvis våd eng (6410)

Desuden forekommer kalkoverdrev og surt overdrev og sandsynligvis flere habitatnaturtyper, som enten ikke omfattes af udpegningen eller ikke er registreret.

Skovnaturtyper

Bøg på mor (9110)

Bøg på muld (9130)

Ege-blandskov (9160)

Elle- og askeskov (91E0)

Skovbevokset tørvemose (91D0)

Følgende arter, som er på udpegningsgrundlaget for habitatområdet, forekommer i fredningsområdet:

Stor kærguldsmed, stor vandsalamander, skæv vindelsnegl og sumpvindelsnegl.

Af fuglearter, som er på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet, forekommer følgende i fredningsområdet:

Rørdrum, havørn, fiskeørn, rørhøg og isfugl.

I den overordnede målsætning for Natura 2000-området hedder det blandt andet, at der er særligt fokus på levesteder for stor kærguldsmed samt naturtyperne kalkoverdrev, rigkær og tidvis våd eng. Endvidere at de nævnte arter og naturtyper vil være meget vigtige at bevare, fordi de er truede, det vil sige at deres biogeografiske status i Danmark er i fare for at blive

alvorligt forringet. Desuden at naturtyperne rigkær og elle- og askeskov har betydning, fordi de er de arealmæssigt største terrestriske naturtyper i området.

Groft set er naturtypernes og arternes tilstand i hele Natura 2000-området vurderet som god, hvilet vil sige 2 på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er bedst. Det er dog ikke muligt at se data separat for de enkelte forekomster inden for fredningsområdet.

Der henvises i øvrigt til Natura 2000-planen (link side 4), som revideres hvert 6te år for de lysåbne naturtypers vedkommende og hvert 12te år for skovnaturtypernes.

Nationalparkplan

Størstedelen af fredningsforslagets område er med i Nationalpark Kongernes Nordsjælland. Det er overvejende de større landbrugsejendomme, som ikke har ønsket at være en del af nationalparken.

Forslag til nationalparkplan 2020-2026 rummer en række overordnede målsætninger og principper, som vurderes at være i overensstemmelse med nærværende fredningsforslag. Af forslag til konkrete tiltag, som berører Arrenæs, nævnes en indsats for løgfrø og genudsætning af odder.

5. Forslag til fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at bevare og forbedre de biologiske værdier, herunder at sikre levedmulighederne for fredningsområdets plante- og dyreliv, som især knytter sig til overdrev, enge, moser, søer og gammel løvskov,
- at bevare og forbedre de landskabelige værdier i området, således at det fremtræder som et overvejende åbent landskab med vide udsigter vekslende med gamle skove og mindre bevoksninger,
- at bevare og forbedre områdets kulturhistoriske værdier, herunder at sikre synlighed og god tilstand af fortidsminder,
- at bevare og forbedre områdets rekreative værdier, herunder at sikre offentlighedens muligheder for at færdes i området ved anlæg af sammenhængende stisystemer,
- at skabe grundlag for naturpleje,
- at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper, som Natura 2000-område N134 er udpeget for,
- at medvirke til overholdelsen af Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen.

§ 2 Fredningsområdet

Det fredede område omfatter cirka 722 hektar, som fremgår af fredningskortet (kortbilag 1).

§ 3 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares i sin nuværende tilstand, med mindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation fra fredningsnævnet, for eksempel i forbindelse med naturgenopretning eller rekreativ anvendelse. Desuden er de dele af fredningen, som er omfattet af Natura 2000, underlagt den til enhver tid gældende Natura 2000-plan og opfølgende kommunale og statslige handleplaner.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Arealernes drift og anvendelse skal tilrettelægges således, at fredningens formål opfyldes.

Bestemmelserne vedrørende offentligt ejede arealer gælder uanset fremtidige ejerforhold.

Arealer beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3

Der må kun foretages ændringer i tilstanden af naturtyper, som er beskyttet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3, når disse har et naturforbedrende sigte. Der må således ikke gødskes, tilskudsfodres, anvendes pesticider, omlægges eller jordbearbejdes, sås eller plantes, drænes, kalkes, udsættes eller fodres vildt. Der henvises til kortbilag 2, som viser § 3-områderne.

Landbrugsarealer

Landbrugsjord kan benyttes som hidtil. Dog er ny tilplantning med flerårige, udsigtshæmmende afgrøder som juletræer, pyntegrønt, energipil og lignende ikke tilladt. Eksisterende dyrkning af pil på matrikel 4a, Auderød By, Kregme kan fortsætte.

Skov

Generelt

Det er tilladt at bekæmpe invasive arter i både privatejet og offentligt ejet skov.

Privatejet skov

For privatejet fredskov gælder skovlovens bestemmelser.

Offentligt ejet skov

Offentligt ejet skov skal overgå til urørt skov, jf. kortbilag 2, med undtagelse af de dele, som er udpeget som habitatnaturtyper, hvor driften skal ske i overensstemmelse med den til enhver tid gældende Natura 2000 plan og deraf følgende statslige handleplaner.

I den urørte skov skal forholdene for områdets truede arter sikres og forbedres ved inden for 10 år fra fredningens endelige vedtagelse at fremme dannelse af flere lysninger ved stedvis fældning og rydning af plantet skov samt genopretning af naturlig hydrologi hvor det er muligt. Desuden skal træartsvariationen inden for 10 år fra fredningens endelige vedtagelse fremme fåtallige arter som eg, asp, skovfyr, pil og andre hjemmehørende arter. Herefter skal skovene forblive urørt. Der må dog fortsat foretages naturplejetiltag i urørt skov, når det er nødvendigt for at fremme vækst- og levevilkår for truede eller sjældne arter.

Der må ikke ske ny afvanding og eksisterende interne grøfter må ikke længere vedligeholdes. Dog kan grøfter, som via skoven afvander private naboarealer, fortsat vedligeholdes i

nødvendigt omfang. Fredningen er ikke til hinder for, at der ved aktiv indsats etableres naturlig hydrologi.

Der kan ske sikring af farlige træer og borttrækning af væltede træer og nedfaldne grene ved særlige opholdsarealer for publikum og langs skovveje og stier. Det døde ved må ikke fjernes fra skoven.

Fredningen er ikke til hinder for at skov og krat, som ikke er fredskov, kan ryddes, hvor der er potentiale for genopretning af lysåbne naturtyper som især overdrev og rigkær. Det kan finde sted efter tilladelse fra tilsynsmyndigheden jævnfør § 10.

Private haver

Der gælder ingen særlige regler for dyrkning eller plantning i private haver og på gårdspladsarealer.

§ 5 Terrænændringer mv.

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, heller ikke til eget brug. Vedligeholdelse og udskiftning af drænsystemer kan finde sted på normal vis, og mindre terrænændringer i forbindelse hermed eller med nødvendig kørsel med landbrugsmaskiner kan forekomme.

Der kan ske terrænændringer som led i en naturgenopretning, eksempelvis ved oprensning eller nyt anlæg af småsøer og vandhuller, eller som mindre terrænændringer i forbindelse med byggeri, anlæg og almindelig drift efter Fredningsnævnets godkendelse.

Såfremt lokalplan 06.8's mulighed for anlæg af en golfbane ønskes udnyttet skal det ske uden, at der foretages terrænændringer i form af især hævede greens og teesteder og udgravning af bunkers. Desuden skal de offentligt tilgængelige stier på og omkring golfbanen, som er angivet på kortet i lokalplanen, anlægges.

Fredningen er ikke til hinder for arkæologiske udgravninger i området efter fredningsnævnets godkendelse.

Undtaget fra forbuddet er terrænændringer i private haver.

§ 6 Bebyggelse

Der må ikke etableres nye boliger i området. Det gælder dog ikke medhjælperboliger, der lovligt kan etableres i medfør af lov om planlægning. Der må heller ikke opføres anden ny bebyggelse, herunder skure, boder, jagthytter og lignende. Forbuddet omfatter tillige legeredskaber, terrasser, drivhuse og andre faste indretninger uden tilknytning til den eksisterende bebyggelse. Sådanne konstruktioner kan opføres på arealer som er omfattet af fredningskortets signatur "hus med have og gårdspladsareal".

Bygninger, som er nødvendige for området drift, kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse efter godkendelse af fredningsnævnet for så vidt angår byggeriets udformning, størrelse og placering.

Fredningen er ikke til hinder for midlertidig anbringelse af skurvogne, der i kortere perioder er nødvendige for naturpleje eller skovdrift.

Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for husdyr, kalveskjul, overdækket foderhæk og lignende.

Deponering må ikke finde sted inden for fredningsområdet. Deponering omfatter ikke midlertidig opbevaring af landbrugsafgrøder og andre landbrugsrelaterede produkter nødvendige for driften.

§ 7 Faste konstruktioner og anlæg

Faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer, solcelleparker og master, må ikke etableres inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne. Der må kun etableres sædvanlig nedadrettet belysning og kun i tilknytning til boliger og driftsbygninger.

Uden for have- og gårdspladsarealer må der ikke anbringes campingvogne eller lignende.

Etablering af skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt. Mindre ridebaner i tilknytning til bebyggelse uden tilskuertribuner, belysning m.v. omgivet af almindeligt hegn i jordfarver kan tillades efter fredningsnævnets godkendelse af placering og udformning. Vedrørende muligheden for anlæg af golfbane henvises til § 5.

Hegn skal være almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug. Omkring nyplantninger i skov og særlige afgrøder, som kræver beskyttelse mod hjortevildt, kan der dog opsættes almindelige vildthegn.

På de på fredningstidspunktet offentligt ejede arealer må hegn ikke begrænse offentlighedens mulighed for fladefærd. Er arealet hegnet skal det være forsynet med stenter, klaplåger eller lignende.

Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden og efter aftale med lodsejeren.

Der må ikke anlægges nye veje eller ændres belægning på eksisterende veje. Almindelig vedligeholdelse af mark- og skovveje med eksempelvis sten eller grus er tilladt. Vedrørende stier henvises til § 8.

Der må ikke etableres nye grøfter eller dræn, men eksisterende afvanding kan vedligeholdes og drænsystemer udskiftes på normal vis. Plejemyndigheden kan dog i særlige tilfælde godkende nye grøfter eller dræn, hvis formålet er at muliggøre naturpleje, eller hvis det er nødvendigt for opretholdelse af hidtidig færdsel og adgangsmuligheder.

Fredningen er ikke til hinder for etablering af publikumsfaciliteter som grillpladser og mindre shelters, ligesom eksisterende rekreative faciliteter fortsat kan bestå.

§ 8 Offentlighedens adgang

Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, og eksisterende veje og stier er således åbne for offentlighedens færdsel til fods eller cykel, jævnfør naturbeskyttelsesloven.

På arealer, som på fredningstidspunktet er offentligt ejede, er der uanset fremtidigt ejerforhold fri fladefærd overalt til fods og på alle tider af døgnet i medfør af fredningen, og i øvrigt skal der fremover være adgang til disse arealer i overensstemmelse med reglerne for adgang til

offentligt ejede arealer i naturbeskyttelsesloven og den hertil knyttede bekendtgørelse om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen.

Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers, vejes og markvejes nuværende tracé kan ændres, såfremt den samlede stiforbindelse gennem landskabet ikke afbrydes, og offentlighedens mulighed for at opleve det fredede område ikke forringes. Hvor adgang til de på fredningskortet udpegede stier forhindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal stierne holdes åbne og tilgængelige for offentligheden med stenter, klaplåger, færister eller lignende, eller ved at føre stien udenom eller imellem foldene.

Plejemyndigheden kan af hensyn til bevarelsen af plante- og dyrelivet fastsætte regler for begrænsning af offentlighedens færdsel i området.

Plejemyndigheden sikrer, at stier som fremgår af fredningskortet om nødvendigt holdes åbne ved slåning af sporet mindst én gang årligt. Plejemyndigheden sikrer, at de stier som fremgår af fredningskortet, er afmærkede i terrænet og dermed synlige for publikum.

Nye stier anlægges i overensstemmelse med fredningskortet. De markerede nye stier langs offentlige veje kan enten anlægges som separate stier langs disse eller der kan træffes andre, tilfredsstillende foranstaltninger til bedre sikkerhed for den cyklende og gående færdsel. Således kan den motoriserede færdsel til Auderødlejren, havnen ved Nordhuse og Auderød Skov separeres fra den ikke-motoriserede ad henholdsvis Auderødvej og Auderød Byvej.

Plejemyndigheden skal inden for 4 år efter fredningens gennemførelse have etableret de på kortet viste nye stier og sikret, at de eksisterende stier er i god stand.

§ 9 Retningslinjer for plejen

Pleje af de fredede arealer kan gennemføres efter den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse (nu BEK nr 924 af 27. juni 2016).

Plejen af områdets lysåbne, beskyttede naturtyper - særligt overdrev og enge - tilrettelægges, så den fastholder eller forbedrer gode levemuligheder for deres karakteristiske plante- og dyreliv. Der kan bevares enkelte træer og buske og mindre kratpartier af hjemmehørende arter.

Plejemyndigheden har ret til at bekæmpe invasive arter. Såfremt lodsejer ikke foretager bekæmpelse, har plejemyndigheden ret til at gennemføre denne.

Fredningen er ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning som for eksempel genskabelse af den naturlige hydrologi ved vandstandshævning på lavbundsarealer, efter nærmere beskrivelse i en plejeplan.

På længere sigt er fredningen ikke til hinder for indgreb, der genopretter en selvforvaltende natur med fri dynamik og naturlige processer efter en samlet plan og med fredningsnævnets tilladelse.

Fortidsminder plejes for at sikre deres synlighed i landskabet og under hensyntagen til den rige biodiversitet, som de ofte rummer.

§ 10 Plejemyndighed og plejeplaner

Halsnæs Kommune er plejemyndighed på de private og kommunalt ejede arealer, mens Naturstyrelsen er plejemyndighed på de statsejede arealer.

Plejemyndighederne udarbejder i fællesskab en plejeplan for det fredede område inden for 1 år efter fredningens gennemførelse.

Plejeplanen skal gælde indtil udløbet af den gældende Natura 2000 plan. De efterfølgende plejeplaner skal følge planperioderne for og være koordinerede med Natura 2000 planerne.

Plejeplanen kan for eksempel indeholde foranstaltninger som afgræsning, høslæt, fjernelse af opvækst m.v. på plejekrævende naturarealer med henblik på at sikre, at områderne i det væsentlige holdes åbne. Desuden mindre anlægsarbejder som etablering af enkle publikumsforanstaltninger, for eksempel borde, bænke og mindre informationstavler, opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret.

Ejeren har ret til selv at udføre plejeforanstaltninger inden for en af plejemyndigheden fastsat frist. Ved træfældning tilfalder det fældede træ ejeren, såfremt det fjernes inden en af plejemyndigheden fastsat frist. Ejeren kan ikke stille krav om opskæring, sammenkørsel af fældet træ eller kørsel til fast vej.

Der skal gives grundejere, forpagtere og Danmarks Naturfredningsforening mulighed for at udtale sig om forslaget til plejeplan.

Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for Fredningsnævnet til afgørelse, jævnfør den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn.

Plejemyndigheden har ret til efter forudgående drøftelse med ejeren at udføre natur- og landskabspleje på privatejede arealer til opfyldelse af fredningens formål, jf. ovennævnte plejebekendtgørelse.

§ 11 Jagt

Jagt er tilladt i overensstemmelse med den til enhver tid gældende lov om jagt og vildtforvaltning.

§ 12 Særbestemmelser

På landbrugsarealer, som fra fredningsforslagets offentliggørelse er offentligt ejede, må der uanset fremtidigt ejerforhold ikke ske dyrkning af afgrøder, herunder gødskes, anvendes pesticider, omlægges eller jordbearbejdes, sås eller plantes, nydrænes eller kalkes. Arealerne skal derimod forvaltes med det formål, at de kan udvikle et højere naturindhold.

Bestemmelsen omfatter ved fredningsforslaget offentliggørelse matriklerne 1a, 1c og 3d Sonnerup By, Kregme, 9as, 10a, 15b og 30c Auderød By, Kregme og 3d Brederød By, Kregme. For matriklerne 1a Sonnerup By og 3d Brederød By gælder ovenstående først fra udløbet af nuværende forpagtningsaftale.

Inden for fredningens afgrænsning kan der dog, efter fredningsnævnets godkendelse, foretages mageskifte af landbrugsarealer erhvervet af en offentlig myndighed med privat ejede arealer til opfyldelse af fredningens formål. Det er således en forudsætning for godkendelse af mageskiftet, at det vil bidrage til at skabe mere og større sammenhængende naturområder på Arrenæs.

Arealer, der efter mageskifte bliver offentligt ejet, er omfattet af ovennævnte bestemmelse. Bestemmelsen bortfalder fra de tidligere offentlige arealer, der efter mageskifte er privatejede.

§ 13 Ophævelse af eksisterende fredning

Følgende fredninger og fredningslignende deklARATIONER ophæves med nærværende fredning

1. Brederød

Overfredningsnævnets kendelse af 14.09.1954 (Reg.: nr. 02064.00).

2. Dronningborg

Fredningsnævnets kendelse af 07.02.1941 (Reg.: nr. 00782.00).

3. Arresø Udsigt

Overfredningsnævnets kendelse af 24.07.1952 (Reg. nr.: 01769.00).

4. Ravnsbakke

Overfredningsnævnets kendelse af 15.07.1969 (Reg. nr.: 04497.00).

5. Auderød Sti

Overfredningsnævnets kendelse af 20.11.1950 (Reg. nr.: 01126.01).

6. Auderød Udsigt

Overfredningsnævnets kendelser af 07.03.1950, 31.12.1948 (Reg. nr.: 01126.00).

7. Dragebjerg

Overfredningsnævnets kendelse af 14.05.1969 (Reg. nr.: 04795.00).

Vedrørende nedenstående deklARATIONER vurderes påtaleretten at være overgået fra fredningsnævnet til kommunen. DeklARATIONERNES begrænsninger skal som for de ovenstående fredningers vedkommende indgå ved beregning af fredningserstatninger.

8. Birkemosegård

Fredningsnævnets kendelse af 12.01.1970 (Reg. nr.: 05187.00).

9. Dunkehus

DeklARATION af 22.04.1963 (Reg. nr.: 02988.00).

§ 14 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

